

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Mørch, O. J. N.

Om Mistbænkes og Mistbedes Anlæg og
Behandling, til Underretning for dem, der ikke
holde Gartnere.

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : Bianco Luno, 1841

Fysiske størrelse | Physical extent:

31 s., 2 falsede tav.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommersielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

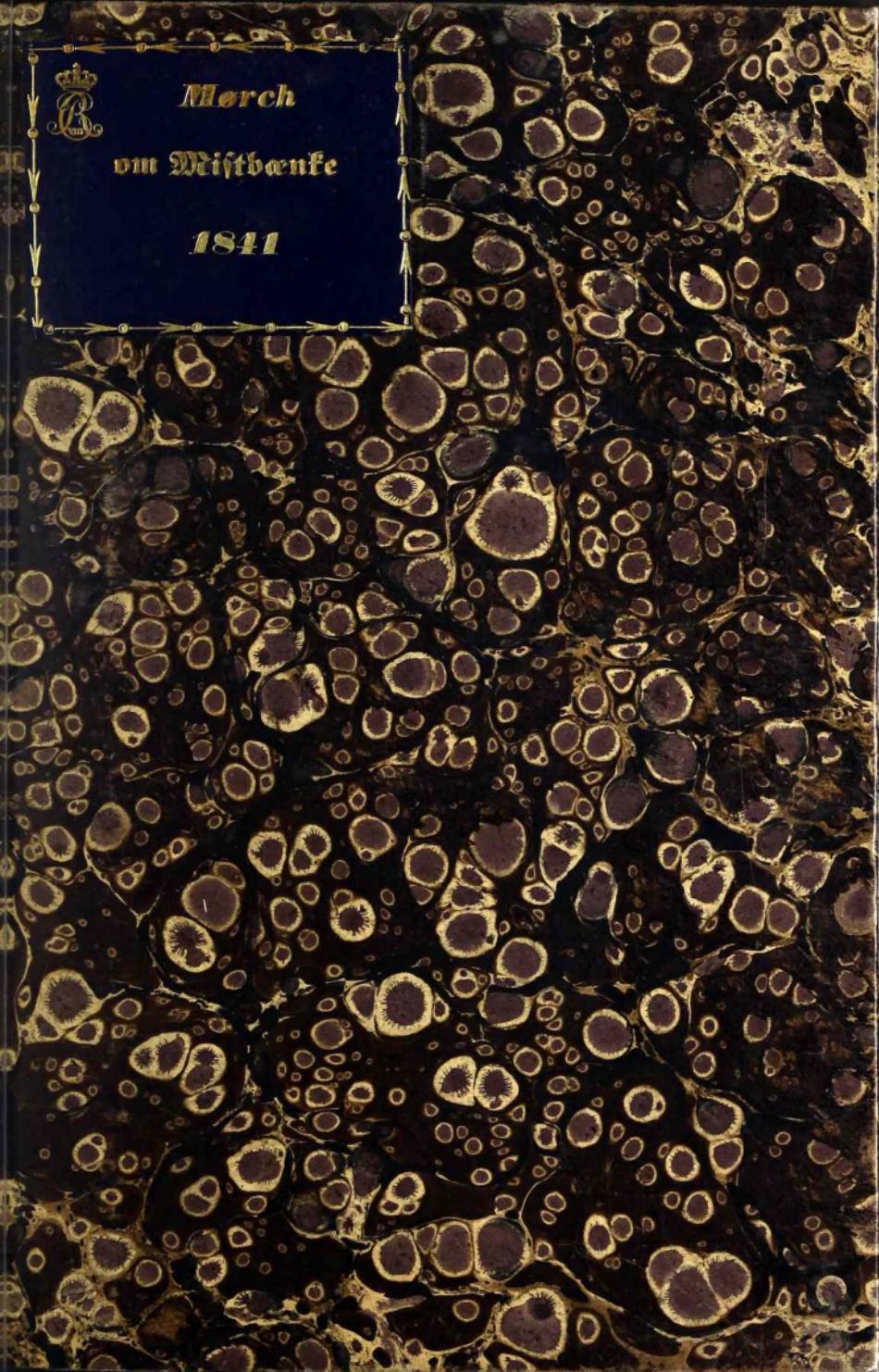
The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Mørch
om Møstbænke

1841

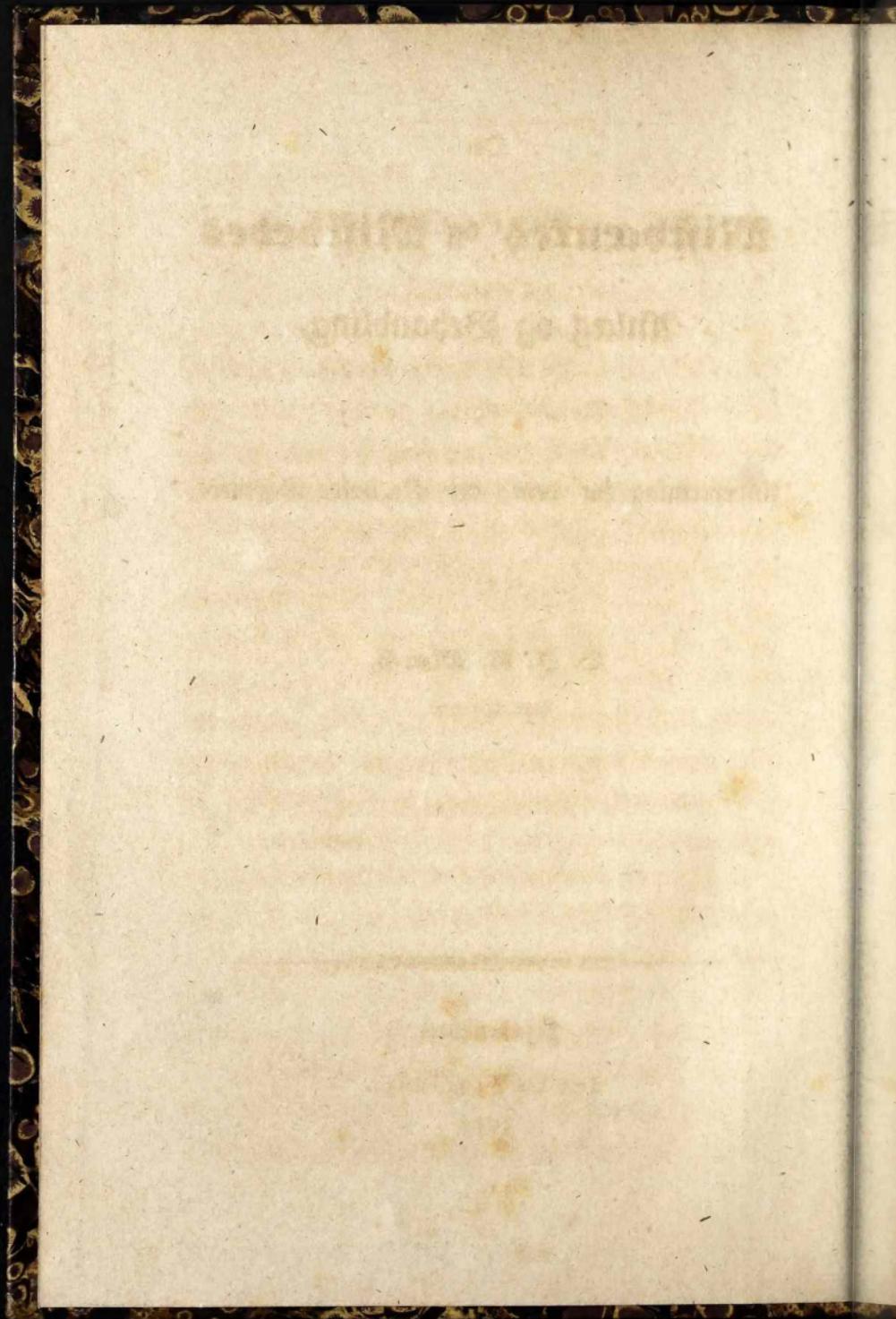
26. - 28.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021584585

Om

Mistbænkes og Mistbedes

Unlæg og Behandling,

til

Underretning for dem, der ikke holde Gartnere,

af

D. J. N. Mørch,

Bot. Gartner.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Bianco Lunø.

1841.

መመሪያ የመመሪያ

Forord.

Dersom disse her fremsatte Regler for Mis-
bedes Anlæg og Behandling maatte findes til-
fredsstillende saavel for den Kyndige som for den
Ukyndige, vilde min Hensigt med dette mit Ar-
beide være opnaaet. Gjerne indrommer jeg, at
Meget kunde været vidtløftigere behandlet, og en
Deel tilføjet; men min Plan var kun, at give de
almindeligste Regler, især for Undere af Havevæ-
senet, som ikke holde Gartner. Gid imidlertid
dette maatte være en Spore for en Kyndigere til
at leve noget Fuldstændigere i denne Deel af
Havekonsten.

København i Marts 1841.

Vorsætteren.

Inddeling.

	Side
Indledning	5.
Om Mistbænkes Construction	5.
1. faststaaende eller danske,	
2. sjulte eller hollandske,	
3. fritliggende eller engelske.	
Om at drive og påse følgende Kjøkkenurter:	
1. Blomkaal	13.
2. Gulerødder	20.
3. Salat	22.
4. Meloner	23.
5. Agurker.	28.
6. Bønner	29.
Endvidere:	
Madiser, Ractuk, Karse, Portulak, Kjervel og Spinat .	30.

Indledning.

Hensigten med Mistbænkes Anlæg er: deri at dyrke saadanne Bærter, som enten ikke kunne give modne Frugter her paa Friland, f. Ex. Meloner, eller for at have disse til en anden Aarstid, end de sædvanligt haves paa Friland, f. Ex. Blomfaal, Gulerodder &c.

Om Mistbænkes Construction.

Naar Gruben er omgiven med en Indsatning, bruges Navnet: Mistbænke, ligger Gjødningen frit ovenpaa Jorden: Mistbede. Almindelig betjener man sig i daglig Tale af Benævnelsen: Mistbænke. De deles i følgende 3 Slags:

- 1) faststaende eller danske,
- 2) skulte eller hollandske og
- 3) friliggende eller engelske.

1. Faststaende Mistbænke.

De bestaae af en simpel Brædeindsatning, som for til er et og bag til to Bræder høi, $2\frac{1}{2}$ M. bred og af

en vilkaarlig Længde. Foroven hviler vinduet paa en Liste, som indvendig er paanaglet Brædeindfatningens Bagside, saa dybt nede, som vinduet er tykt (Fig. 1 c); forneden hviler vinduet paa kanten af Indfatningen, og støder der an mod tvende Stoppere enten af Træ eller Jern (Fig. 1 d.); hvor vinduerne stode sammen, er en Post med en Fure eller Rende i Midten, i hvilken den Hugtighed, som samler sig, kan asledes (Fig. 1 b.). Posterne ere forneden indfalsede i kanten af Indfatningen, foroven hvile de paa Træklodse, som ere fastnaglede under posterne, hvori de ligeledes ere indfalsede. Man kan saaledes aftage dem, naar der skal indbringes eller udtages Gjedning, eller andet arbeide foretages, hvorved de funne være til hinder.

Forinden Indfatningen opslaaes, udgraves Gruben, som maa være 2 Al. 10 Tom. bred og 1 Al. dyb (ved Dybden maa man iovrigt tage Hensyn til Vandstanden) straa til alle Sider. Pæle af 4 Tommers Tykkelse, længden i forhold til Bræderne, nedrammes, en i Midten og en ved hver Ende. Indfatningen indeles derpaa i Skillerum paa 2 eller 4 vinduer efter behag, og Skillerummet sættes under Posten.

I vinduerne funne enten indsættes Glasruder eller paaklistres Papir. Vil man bruge Glas (Fig. 4) forstørres de saaledes: Ramstykket (a) $2\frac{1}{2}$ Tom. bredt og 2 Tom. tykt; Rammen, udvendigt Maal, $2\frac{1}{2}$ Allen

lang og $1\frac{3}{4}$ Al. bred med 4, 1 Tomme brede, Sprodser; Ruderne 6 Tom. brede og 8 Tom. lange; de maae ligge $\frac{1}{2}$ Tomme over hinanden og tilskæres noget spidse, for at lede Vandet midt af Ruderne. Twende flade Jernstænger paanagles udvendigt, for at afværge Beskadigelse, især ved Deekningen; indvendig sættes en forsantet Jernstang, midt imellem de twende Udvendige; den maa være saa tyk, at den kan befæstiges med en Skrue, hvilket er at foretrække for Anvendelse af Øffen og twende Skruer, ved hvilke kun Sprodsen svækkes. Foroven og forneden anbringes et Haandtag.

Vil man anvende Ramme med Papir, gjøres den tyndere og lettere (Fig. 3), men af samme Størrelse, som den Forrige; der behøves kun to Sprodser paa langs, men twende paa tværs. Man anvender hertil almindeligt Skriippapir; dog foretrækkes det guulagtige, som hertil er stærkest. Papiret maa naturligvis passe efter Sprodserne. Efterat det er paaflistret og torret, overstryges det med Jernis; medens dette gjøres, holdes et Fyrfad med Trægløder under, for at det strar kan torres og holde sig stramt. Saadanne Binduer funne meget godt anvendes om Foraaret til at drive Blomfaal, Gulerødder, Salat og Radiser under, til Kaalplanter, Selleri og Porrer; derimod ere de ikke anvendelige til Meloner, Benner eller Agurker.

Den her beskrevne Slags Mjælkænk er den mindst

bekostelige og lettest at forfærdige, saa meget mere som den ogsaa med Fordeel kan bruges uden Binduer, ved blot at dække om Natten med Lemme eller Maatter.*
Bil man ikke anvende Binduer, kan Mistbænken ikke anlægges før først i April. De kaldes „aabne Mistbænke.“ Alle de nævnte Kjøkkenurter kunne dyrkes i disse; det er en Selvfolge, at de kun komme en Maaneds Tid tidligere end paa Friland.

2. Hollandiske Mistbænke.

Indsatningen er som den under de faststaaende Mistbænke beskrevne (Fig. 6 a.), men desuden anvendes en Karm (Fig. 8), et Brædt hoi, sammensat af Bræder, som i Hjørnerne ere forsynede med en trekan tet Stolpe, deels for ved denne at styrke Rammen, deels for derunder at legge Muursteen, paa hvilke Rammen maa hvile, hvilke forhindre den fra saasnart at raadne. Binduerne hvile paa Lister foroven og paa Siderne (Fig. 8 c.), og forneden anbringes Stoppere (Fig. 8 d.).

Brædeindfatningen er fastheftet paa Stolper, tre paa hvert Brædt. De ere savede stræae af. Bil man

*) I saa Fald behøves naturligvis hverken Poster eller Lister, men i dets Sted legges blot et Brædt paa tværs, og Lægter paa langs i Tilfælde af at man blot vil dække med Maatter.

gjøre det meget ziirligt, dækkes Stolperne foroven med Bræder. En saadan Indfatning kan, for Varigheds Skyld, og hvor det ikke kommer an paa det første Utlæg, opføres af Muur-, Sandsteen eller Fliser.

Pladsen mellem Indfatningen og Karmen (Fig. 6 b.) som bliver $\frac{1}{2}$ Al. bred, udfyldes med Jord, dog først efter at Karmen med Gjedningen tilstrækkeligt har sat sig; disse Mellemrum besaaes med en eller anden Kjøkkenurt til tidlig Brug, f. Er. Salat, Kørvel, Spinat, Portulak, Radiser eller a. desl. Herved skjules Gjedningen, og det Hele faaer et behageligere Udsynende, og, da Pladsen benyttes, er det tillige øconomiskt. Gruben udgraves, som den ved den faststaende Mistbænk beskrevne, 1 Alen dyb, eller mere, eftersom man har bestemt Mistbænken til tidlig eller sildig Brug. Man maa sorge for, at give Fugtigheden Afsløb. Kan man, paa Grund af Vandstanden, ikke grave Gruben saa dyb, maa Indfatningen gjøres saa meget høiere.

Vinduerne ere de til Fig. 4 alt beskrevne.

Denne Slags Mistbænke anvendes i Holland til alle Aarets Tider, uagter Vinteren der i Almindelighed er ligesaa streng som hos os; der sættes da en Dmsats eller Vold af frisk Hestegjedning eller Blade uden om Indfatningen.

3. Engelske Mistbænke.

De adskille sig fra de to Forrige derved, at de

ligge frit ovenpaa Jorden under en Vinkel af 15° (Fig. 10 c.). De ere særdeles hensigtsmæssige til Winterbrug, da man, ved at sætte en Bold om den 3 à 4 Al. høie Hestegjødning, kan oplive Varmen; til Føraars- og Sommerbrug ere de ikke anvendelige, da man deels ikke behøver saamegen Gjødning, og de desuden ere utsatte for at udtorre. Til fugtige Steder, hvor man ikke kan ikke betjene sig af Gruber paa Grund af Vandstanden, ere de især anbefalesesværdige.

Beliggenheden.

Den Plads, man vælger til Mistbænke, maa være paa et beskyttet, solrigt og tørt Sted, og bedst er det, naar denne vender mod Sydost, da de ved denne Beliggenhed erholde den tidlige Morgensol, og ikke ere utsatte for den brændende Middagssol eller den utedrende Eftermiddagssol. Det er bekjendt, at 2 Timers Sol for Middag virker bedre paa Planterne, end 4 Timers Eftermiddagssol.

Nødvendige Hjælpemidler (Reqvisita).

De sædvanligste Hjælpemidler, som bruges til Mistbænke, ere: 1) Gjærende Stoffer, for ved disse at virke Varme, 2) Jord og 3) Dækkematerialier.

1) Gjærende Stoffer.

Hertil høre især Hestegjødning og Blade, som de bedste og lettest erholdelige, især forstnævnte. Hestegjødningen maa være godt blandet med Straa; er

dette ikke tilfældet, maa enten dette eller i Mangel deraf Blade, Tang, Lyngtoppe eller a. desl. blandes deri, da Gjødningen i modsat Fald for hastig udgjører og snart taber Varmen. Forinden man kommer Gjødningen i Gruben, er det gavnligt at omstifte den nogle Gange, for at bevirke en ligelig og jævn Gjæring.

Man kan ogsaa benytte sig af Blad e alene; men i saa Fald maa der være et tykkere Lag, end man bruger af Hestegjødning. Til Vinterdrivning kan man deg ikke betjene sig af disse, men kun til Foraarsdrivning. Ege- og Bogeblade ere de bedste til dette Brug, da de længere modstaae Forraadnelse. Ved Indsamlingen om Efteraaret maa man vel vogte sig for, at de ikke ere vaade eller opdynges i for store Bunker; thi de tabe da let Varmen, til den Tid man skal bruge dem. Ved at legge Gjødning og Blade lagviis, vedligeholdes en behagelig Varme. Frygter man for Snegle, som gjerne opholde sig i Bladene, da har man blot at iagttagе, at lade det sidste Lag være Gjødning, og forovrigt stroe udlæsset Kalk derimellem.

Tang kan ogsaa benyttes som Gjæringstof, men den maa være frisk; den udfordrer meget lang Tid, inden den gaaer i Gjæring, men holder paa den anden Side længere Varmen. Blandet med Hestegjødning gaaer det hurtigere, og giver en behagelig Varme, der virker meget velgjørende paa Planterne. (See videre

herom, Havetidenden 3die Aargang 3die Bind pag. 168:
„Om de forskjellige Gjæringsstoffer til Driverie.“

Jord.

Har man ikke før havt Mistbænke, er det vanskligt nok at erholde en passende Jordart. Denne tilveiebringes imidlertid paa følgende Maade: I Skove findes ofte Steder med forraadnede Blade; disse udgraves et godt Spadestik dybt, og bringes i Bunker, hvilke flere Gange omstilles, indtil Bladene ere aldeles opleste eller for en Deel forvandlede til Muld. Af en udhølet Mark, hvor ingen Dyæfrodder findes, og hvis Jordbund bestaaer af en leerblandet Sandjord, udgraves et Spadestik med Grønsværen; dette bringes ligeledes i Bunker, og gjennemstilles saa ofte, indtil Grønsværen er forraadnet. Denne Jord blandes endelig lagvis med frisk Røgjødning uden Straa, og, efterat det har henlagt et Par Maaneder, omstilles det atter, og saa fremdeles nogle Gange, indtil Gjødningen er aldeles forenet med Jorden. I Mangel af en god og kraftig Markjord, kan man ogsaa benytte en almindelig god muldet Havejord til dette Brug, som imidlertid, ligesaavel som Markjorden, maa harpes, førend den blandes med Røgjødning.

Istedetfor Røgjødning kan man vel ogsaa betjene sig af forraadnet Hestegjødning, men denne er langt fra saa god.

Disse twende Jordarter, Bladjorden og Markjorden, blandes nu sammen i passende Forhold efter Planterne og Aarstiden, hvilket nærmere skal blive forklaret.

Dækningssmaterialier.

Disse bestaae enten i Straa-, Nor-, Bastmaatter eller Trælemme. Dem, der ikke hørende Maaden at binde Straa- eller Nørmaatter, vil jeg hellere tilraade at benytte Bastmaatter, og derovenpaa Trælemme; disse forsærdiges af gjennemstaarne Bræder, 1 Al. brede, med en List paa den ene Side, for at afværge, at Fugtigheden skal trænge ned mellem Lemmene; de gjøres noget længere end Binduernes Længde. Dækning med Straa- og Bastmaatter tjener til at holde Frosten ude, Nørmaatter og Trælemme til at afværge Fugtighed.

De Kjøkkenværter, man dyrker hos os i Mistbede, skal jeg gjennemgaae i den Orden, som de bør anlægges.

1. Blomfaal.

Den Sort, som bruges til Drivning, er den tidlige engelste Blomfaal. Kan Planterne ikke faaes, og man altsaa selv maa tiltraeffe dem, skeer dette paa følgende Maade: I Slutningen af August eller i Begyndelsen af September, dog ikke efter den 8de September, vælger man et afbrugt Mistbænkenvindue, omstikker Jordnen i samme, og kommer noget frisk Jord til; er Jorden

ter, vandes den tilstræffeligt; derpaa sjænes Jorden, og Mistbedet er færdigt til Saaening. Man tilsaer nu et eller flere vinduer, efter det Aantal Planter, man ønsker*), men saa tyndt, at der bliver $\frac{1}{2}$ à 1 Tommes Afstand mellem hver Plante; saaes tykkere, blive Planterne svage, og afgive ikke saa store Hoveder, som naar der saaes i tilberlig Afstand. Efterat Planterne have skiftet Blade, omplantes (prifles) de enten paa samme eller paa et lignende tilberedet Bed i 3 Tommers Afstand for hinanden i Rader. Man har nu kun at vogte Planterne fra Frost og Fugtighed. Vinduerne behøver man ikke at lægge paa, forend i Begyndelsen af November eller naar Nattefrosten kommer, til hvilken Tid de aftages om Dagen. Naar den egentlige Kulde og Fugtighed indtræffer, tages Vinduerne ikke meer af, men der gives blot rigelig Luft, d. e. Vinduerne hæves 6 à 8 Tommer, og holdes i denne Stilling ved Luftrører.

I fugtigt Veir søges Planterne meget af Snegle, hvilke omhyggeligt maae afspilles hver Morgen; da de gjerne krybe i Skjul, fanger man dem lettest ved at lægge smalle Lægter mellem Raderne; Sneglene krybe da under disse, og borttages let ved at vende dem.

*) Et almindeligt Mistbankevindne regner man kan staae 3 à 400 Planter.

Ogsaa Muus bestadige osie om Vinteren Blomfaals-planterne; man maa derfor soege paa saedvanslige Maader at fange dem. Endvidere maa man iagttagte, at horttage de forraadnede Blade, hvilke, ved at blive sid-dende, vilde foraarsage Skimmel. Af saadanne overvin-trede Planter kan man ikke ret vel have Blomfaalsho-veder tidligere end i Begyndelsen af Juni. Vil man derimod undgaae den Uleilighed, Overvintringen fører med sig, og hellere tilstrække dem om Føraaret, altsaa saae i Februar Maaned, da kan man ikke have Hove-der for først i Juli Maaned. Tovrigt ere overvintrede Planter fortrinlige til at plante paa Friland.

Mistbækens Anlæg.

Før at have Blomfaal i Begyndelsen af Juni Maaned, er Fremgangsmaaden følgende:

Først eller midt i Januar bringer man Hestegjedning i Gruben. Gjedningen rystes vel med en Greb, og sættes sjænt over hele Gruben; er den meget stræet, trædes den lagviis fast, er dette ikke tilfældet, fastslæes den fun med Greben. Bringes Gjedningen i den fast-staaende Mistbæk, sættes den fun til Kanten af Ind-fatningen; i den hollandske derimod sættes Gjedningen $\frac{1}{2}$ Al., eller mere, over Indfatningen, eftersom Gjed-ningen er mere eller mindre stræet, for at den kan have noget at sætte til af.

Gjedningen tildækkes med Lemme eller Normaatter;

det vilde nemlig være at bedærve vinduerne, hvis man strax vilde udsætte dem for den stærke Salpeterdamp af Hestegjødningen; om Dagen maa deraabnes, for at dampen kan vige bort.

Efter en 14 Dages Forløb, tildeels efter Veirets Bestaffenhed, vil Gjødningen have udgjæret; dette hjældes især paa, at der fremkommer Svamp. Derpaa jævnnes Gjødningen, og ovenpaa lægges noget gammelt, tørt Hestegjødning, hvis dette haves; i Mangel deraf Blade eller et lignende porøst Stof. Hensigten hermed er at forebygge, at den stærke Hede i Gjødningen ikke pludselig skal hæmmes, men efterhaanden bortdunste, efter at Jorden er paafyldt; i modsat Fald funde Gjødningen let forårsage Brand i Jorden; denne hjældes derpaa, at Jorden bliver blegraa, og som Folge deraf ufrugtbar og skadelig for Planterne. Brand kan udvikle sig baade før og efter Plantningen, hvilket, som sagt, alene hidrører fra, at Uddunstningen af Gjødningen er blevet hemmet, enten ved at der er kommet Jord paa for tidligt, eller for meget ad Gangen, hvorfor det porøse Mellemlag er af megen Vigtighed og Nutte.

Paa den anden Side maa man heller ikke tillade Gjødningen for megen Uddunstning, hvilket vilde have til Folge, at Bedet for snart vilde affjøles, og blive, som man kalder det, koldt; skulde dette imidlertid blive

Tilfældet, maa man søge at oplive Varmen igjen, hvilket kan skee paa følgende Maade: Udwendigt fra borer man Huller straae ned i Gjødningen og gyder kogheds Brand i disse, stopper strar Hullerne til og forsøger Dækningen; uden om Indfatningen sættes ligesom en Bold af frisk Hestegjødning. Den engelske Mistbænk (Fig. 10) kan lettest bringes i Stand igjen, nemlig blot ved en Omsats af Gjødning. Undertiden hender det, at Brand begynder at vise sig, efterat Mistbænken er beplantet; for at raade Bod herpaa, affjoles Bedet; dette udføres saaledes: Man borer ligeledes Huller straae ned, to under hvert vindue, fra oven og fra neden, og holder dem aabne, saalænge det er nødvendigt, eller indtil man mørker, at Heden i Bedet er aftaget.

Efterat det porøse Material, som dog ei maa være mere end 6 à 8 Tommer tykt, er kommet paa, paaføres den til dette Brug tilberedte Jord; til Blomkaal udfræves et 1 Fod tykt Jordlag; dette maa ikke bringes i paa een Gang, men 1 Qvarter ad Gangen, deels for at Jorden, som paa denne Aarstid sædvanligt er frossen, kan optoe, deels for ikke pludseligt at affjole Bedet for meget; endelig kunde dette ogsaa let foranlede Brand, i Tilfælde af at Bedet var meget varmt. Til Blomkaal fordres en mere svær end let Jordart:

2 Dele Markjord, 1 Deel Bladjord og $\frac{1}{2}$ Deel Kegjodning.

Efterat Jorden er kommen paa, omstiftes den dagligt, hvis Veiret tillader det, for at den kan udterres og blive levende, d. e. at den let falder fra hinanden og ikke, ved at sammentrykkes med Haanden, er flebrig. 2 à 3 Uger efter at Jorden er paafert og omstiften, er den i Allmindelighed tjenlig til Plantning. Naar man, ved at undersøge med Haanden, bemærker en melkevarm Temperatur, er denne passende. Er Anlægget gjort i Begyndelsen af Januar, vil Plantningen funne foretages i den første Uge af Februar. Hvad enten man vil plante Blomfaalsplanterne i den faste eller hollandske Mistbænk, er Fremgangsmaaden den samme; fun maa, hvad den hollandske Mistbænk angaaer, bemærkes, at Planterne funne staas tæt op til Ruderne, da Karmen kan hæves, eftersom de vore, hvilket derimod ikke kan finde Sted ved den faststaende Mistbænk, hvori Planterne bør plantes nogle Tommer fra Glasset. Man regner 16 Planter i et vindue; de anbringes i forbund og midt under en Rude. Man gør en Fordybning af 3 à 4 Tommer, hvori Planten sættes, for at lette Hypningen. I Førstningen gives temmeligt megen Lust om Dagen, om Natten gives

Luft i Falsen,^{*)} for at den Damp, der samler sig under vinduerne, kan bortdunste. Den udvendige Luft, som ei umiddelbart maa komme i Berorelse med Planterne, holdes ude ved at dække Omsatsen med en Normaatte. Indsatningen om den faststaaende Mjælbeenk maa omgives med en bred Bold af Blade eller Gjedning, da i modsat Fald en Afskeling vil finde Sted, der deels vil foranledige Fugtigbed i Bænken, deels vil afføle Bedet for tidligt. Ogsaa om den hollandske Mjælbeenks Indsatning er det gavnligt at sætte en Bold, for at hindre den udvendige Luft fra at afføle Bænken.

Før bedre at iagttagte Temperaturen i Bænken, gjør man rigtigt i, at saae Radiser mellem Blomkaalsplanterne; efter deres Vært kan man rette Luftgivningen, nemlig ved at iagttagte, at de vore, hvad man falder, naturligt (ikke løbe op og blive lange). Om Bedet har en for hoi Temperatur bemærker man snarere paa Radiserne end paa Blomkaalsplanterne, hvilke sidste let kunde have taget Skade, forend man bemærkede det. En 4 à 5 Uger efter at Radiserne ere saaede, vil man kunne træffe nogle af de største, og til samme Tid kunne Hullerne om Blomkaalsplanterne fyldes med Jord. Den vanskeligste Tid er nu overstaaet; det er

^{*)} Et Stykke Træ, en Tomme tyft, legges i Falsen af Karmen.

da ikke længer nødvendigt at give Lust om Natten, men kun om Dagen i Solstien, en 4 à 8 Tommer, for at hærde Planterne; dog maa man igttage, ikke at ud-sætte dem for Lustens umiddelbare Indflydelse paa denne Aarstid, da den almindelig er meget sharp, men beskytte dem ved Maatter bagved og paa Siderne, især paa den Side Vinden kommer fra. Efterhaanden, som Planterne røre til, maa Karmen paa den hollandske Mistbænk hæves, hvilket seer ved at lægge en Muur-steen under Stolperne paa Hjørnerne; den Huulhed, som derved fremkommer inde i Bedet, opfyldes med Jord. Paa den faste Mistbænk, som man ikke saaledes kan hæve, nagles et Bræt ovenpaa Indfatningen. I Slutningen af April astages Binduerne midt paa Da-gen, ligesom Dækningen efterhaanden formindskes, og ganske opherer ved Slutningen af April Maaned. Midt i Mai astages Binduerne aldeles, og man pleier da at lægge 2Erterüs mellem Planterne, for at holde dem oprette. Først i Juni vil man kunne benytte de første Blomfaalshoveder.

2. Gulerødder.

Til Drivning vælges de sorte tidlige Karotter, hvilke hurtigst blive brugbare, og som ikke behove saa dybt Muld, som de større Sorter. Jordblandingen maa bestaae af 2 Dele Markjord og 2 Dele Bladjord, og, er Markjorden ikke sandet, tilføies $\frac{1}{2}$ Deel hvirt Sand.

Mistbedet tilberedes ievrigt paa samme Maade, som til Blomfaal, og til samme Tid, saaledes at de funne saaes i Begyndelsen af Februar Maaned, som det tidligste, og man kan da have hjenlige Gulerodder i Begyndelsen af Mai; saaer man en Maaned sildigere, vil man ogsaa i Reglen faae dem en Maaned senere. Til 3 Vinduer regner man 2 Lod Frs; det saaes temmeligt tykt, for at man kan udsoege de tykkest, efterhaanden som de vore til. Fremgangsmaaden ved Saaeningen er følgende: Efterat Jorden, som ikke behøver at være meer end 8 Tommer dyb, er omstussen og præpareret, stroes Frøet jævnt ud paa den velrevne Jord, og bedækkes med $\frac{1}{2}$ Tomme fint sigtet Jord, som er godt blandet med Sand, hvilket beskytter de unge Planter for i Hørstningen at lide af Fugtighed. Om Natten gives Luft i Falsen, om Dagen derimod ingen Luft. Frøet maa ikke komme op forend efter 10 à 12 Dages Forleb, da Bedet i modsat Fald vilde være for varmt. For at passe Luftgivningen er det ligeledes nødvendigt at stroe enkelte Nadiesforn i hvert Vindue; efter Nadiesplanterne kan da Temperaturen reguleres, som tilsligere omtalt; ogsaa kan man i saa Henseende betjene sig af nedstukne Træpinde, $\frac{3}{4}$ Al. lange; ved at sele paa disse vil man funne bedomme Undervarmen. Nogle betjene sig af Thermometer; men dette angiver kun Lufttemperaturen, hvilken ikke er tilstrækkelig. Ved Gulerodders Drivning

maa man især passe, at de ikke komme for hastigt op, og at de erholde tilstrækkelig Luft, især i Solskin. Naar Toppen har naaet Glasset, hæves Karmen. Mærker man, at Jorden er tør, vandes; dette vil gjores nedvendigt først eller midt i April Maaned. I Begyndelsen af Mai vil man kunne træffe de første Gulerodder.

3. Salat.

Duskes meget tidligt, først eller midt i April Maaned, Hovedsalat, maa man dertil have overvintrede Planter; disse tiltræffes paa samme Maade og til samme Tid, som er angivet ved Blomfaalsplanterne. Kun maa bemærkes, at de udsaaes tyndere, for at Planterne funne blive butte og saaledes bedre overvintres; desuden taale de langt mindre Frost og Fugtighed end Blomfaalsplanterne. Da Salaten meget hurtigt sætter Hoved — man regner i Almindelighed 6 Uger efter Plantningen — kan man ogsaa meget godt bruge de Planter, man har saaet til dette Brug imellem Blomfaals- eller Gulerodsplanterne; men de komme altid en Maaned sildigere. Den bedste Sort Salat til tidlig Brug er den lille tidlige, gule, hollandske Salat. Misbedet beredes paa samme Maade som til Blomfaal og Gulerodder. Jordblandingen maa bestaae af 2 Dele Markjord, 1 Deel halvforraadnet Bladefjord og $\frac{1}{3}$ Deel Kogjødning, i Mangel deraf Hestegjødning. I denne ordblanding blive de bedste Hoveder. Et Bedet anlagt

og tilberedet midt i Februar, kan det være tjenligt til at beplanten i Begyndelsen af Marts. Under hver Rude sættes en Plante, hvilket bliver 30 Planter under hvert vindue. Salaten lykkes bedst under Papirsvinduer, som ere oliede; Planterne ere da ikke saa meget udsatte for Solens brændende Straaler; ere de under Glas, maae de skygges i Middagsstunden med Erterius eller gamle Maatter. Det bidrager væsentligt til at erholde gode Hoveder, at Salaten plantes tæt under Ruderne, hvilke maae hæves, efterhaanden som den vorer til.

4. Meloner.

Man antager i Allmindelighed som Regel, at Melonen kan give ret velsmagende Frugter i Maanederne: Mai, Juni, Juli og August; i September og October ere de som oftest uden Smag. Vil man drive Meloner, maa man have et førstilt Vindue til at tiltrække Planterne, i Særdeleshed, hvis man vil anlægge saa tidligt, at man kan have modne Meloner i Mai Maaned; det tidligste man imidlertid kan have modne Meloner, er i den første Uge af Mai; for dem, som ikke holde Gartner, er først eller midt i Juni Maaned en ret passende Tid. For at have modne Meloner i Juni Maaned, anvendes følgende Fremgangsmaade:

Mistbedet anlægges f. Ex. den 1ste Februar; efterat Gjedningen har udgåret, den gamle Gjedning og Jord er paaført, ligesom alt er beskrevet ved Blomfaalsdriy-

ningen, vil Bedet være højligt til at beplantes den 1te Marts. Planterne hertil bør imidlertid, som allerede omtalt, tiltrakkes i et andet Bed; Kjærerne lægges da enten umiddelbart i selve Bedet eller i smaa Potter, en i hver. Man planter sædvanligt 2 Planter, hver under en Knude, midt i Vinduet, for at have en i Reserve i Tilfælde af Uheld; den frugteste borrtages siden, naar de begynde at vise Blomsterknopper. Naar Planterne vise det fjerde eller femte Blad, afsnibes eller afskæres de paa to eller tre Knopper eller Blade, hvorved Sideskud fremtrænges; naar disse Sideskud eller Ranker ere $\frac{1}{2}$ Alen lange, afsnibes atten Spidserne paa disse, hvorved de igjen trænges til flere Sideskud, paa hvilke Frugterne ansættes. Omtrent i Begyndelsen af April Maaned ville de blomstre, og man lader nu Planten uort til den har fyldt Vinduet med sine Ranker, hvilke man Tid efter anden maae ligelig fordele i Bedet*). Melonen er en Tvekjønsplante, ø: bærer paa samme Plante baade Han- og Hunblomster; Hunblomsten fjender man let derpaa, at der under Blomsten sidder en Knude, hvorfra Frugten siden udvikler sig, hvis Befrugtningen er lykkedes. Hanblomsterne have ingen saadan Knude, og fremkomme i stor Mængde, oftest

* Den egentlige Hovedbestæring foretages ikke förend Frugterne ere halvvoerne.

slyngeviis. Indtraæffer fugtigt Veir i Blomstringstiden, ere Hanblomsterne let udsatte for at raadne, og funne let anstifte den øvrige Plante, hvorfor man efterhaanden maa passe at horttage de bedærvede. I Blomstringstiden bor man saavidt muligt give Luft, for at Blomsterne funne aftørres, hvorved Besprugningen befordres; dette vil paa denne Aarstid ikke være vanskeligt; fun forglemme man iffe, at forhindre Luftens umiddelbare Indvirfning paa Planterne, ligesom omtalt er ved Blomfaalsdrivningen.

Den hollandiske 4 Ugers Melon er bedst tjenlig til tidlig Drivning; dette Navn har den faaet, fordi den sædvanligt modnes 4 Ugers Dagen, efter at Frugten er ansat. Ved Frugternes Ansettelse maa man paase, at ingen sætter sig tæt ved Stammen, da denne Frugt i saa Fald ene vilde tiltræFFE Saæterne, og saaledes forhindre, at flere Frugter ansætte. Af den tidlige Sort ere 4 à 5 Frugter tilstrækkelige i et vindue; af de sidigere Sorter eller egentlige Sommerfrugter, som Can-deluppen, der blive meget store, ere 2 à 3 tilstrækkelige i et vindue.

Hvad den øvrige Behandling med Luft og Vandning angaaer, da retter denne sig ganske efter Veiret; antages, at der er plantet den 1ste Marts, saa vil det være nødvendigt i de første 8 à 14 Dage at give Luft i Falsen om Natten og horttage samme om Dagen,

uden i Solskin, da ellers formegen Fugtighed vilde udvifie sig, som vilde foraarsage Planterne Skade.

Det er meget vanskeligt at give forudbestemte Regler i de forskjellige Tidsælde; imidlertid kan nogenlunde tjene til Rettesnor, at Melonen fordrer en 3 Gange saa hoi Barne som Blomkaalen og Gulerodderne; altsaa maas, under de samme Forhold, huin gives $\frac{1}{2}$ Lust mod disse; Jordens Temperatur følgelig ogsaa 3 Gange varmere.

I April Maaned, naar Melonen blomstrer, maa gives rigelig Lust i Solskin, dog ikke meer end et Par Tommer; Befrugtningsstiden er nemlig den vanskeligste Periode.

Efterat Frugterne ere ansatte, og saa store som en Valdnød, er den vanskeligste Tid overstaaet. I Slutningen af Maaneden, eller naar de ere halvvorne, pas ses godt med Vand; thi de behøve paa denne Tid megen Næring; man vander da saaledes, at Vandet trænger ned til Rødderne. Mod den Tid de modnes, ophører Vandningen, og der kan ogsaa til denne Tid gives mindre Lust, hvorved Smagen vil forhøjes. Efter denne Behandling vil Melonerne modnes senest i Midten af Juni Maaned.

Baade til tidlig og sildig Brug anvendes følgende Jordblanding: 1 Deel Markjord, 2 Dele Bladejord og 1 Deel forraadnet Kogjødning.

Bed „sildig Brug“ forstaaer man, at have Meloner i September og Oktober; disse plantes i August Maaned, og af de samme Sorter, som anvendes til tidlig Brug.

Til Sommerbrug derimod vælges de større Melonsorter, som behove mere Varme for at udville sig til Fuldkommenhed. Jorden hertil bør ogsaa i Følge Aars-tiden være mere bindende, hvorfør den bør bestaae af følgende Dele: 2 Dele Markjord, 1 Deel Bladjord og 1 Deel Røgjødning.

Følgende ere nogle af de bedre Sorter Meloner

a. til tidlig og sildig Brug:

Tidlig 4 Ugers Melon, 4 à 5 Pd. Vægt.

Bunte Globe; 5 à 6 Pd.

b. til Sommerbrug:

Hollandsk Candelup (Witte Vlees), 4 à 5 Pd.

Selv=Candelup, 4 à 5 Pd.

Gren Net=Candelup, 6 à 7 Pd.

Ananas=Melon (ikke frugtbar), 5 à 6 Pd.

Gul, hollandsk Candelup (frugtbar), 6 à 8 Pd.

Orange=Candelup (ikke frugtbar, men giver store Frugter, fra 8 til 10 Pd.)*)

*) Melonplanterne ere meget utsatte for Spind, d. e. en lille, rød Edderkop, der sætter sig paa den underste

5. Agurker.

Deres Dyrkning og hele Behandling er overeensstemmende med Melonens, dog finde følgende Afsigelser Sted:

- 1) der sættes flere Planter i et vindue, fra 2 til 4, ligesom Sorten er;
- 2) de behøve kun halv saa megen Varme;
- 3) de affnibes eller beskæres slet ikke, men Ranferne fordeles omkring i vinduet og nedfroses;
- 4) Jorden kan være noget sværere, for at de længere kunne vedblive at bære Frugter;
- 5) anlægger man til Agurker paa samme Tid som til Meloner, og altsaa planter dem den 1ste Marts, vil man have Agurker midt i April.

Efterstaende Sorter dyrkes almindeligt:

Den lange hvide Agurk, som er tidligst og bedst til Salat, da den er af en fin Smag. 7 à 8 Tom. lang.

Den lange grønne Agurk er bedst til almindelig Brug. 7 à 8 Tom. lang.

Den store, engelske Slangearuk, Non parieille. 16 à 18 Tom. lang.

Side af Bladet. Til sidst udsuger dette Insect i den Grad Planten, at den aldeles visner; den mærkes strax deraf, at Bladene faae gule Pletter. Det bedste Middel herimod er at vande tilstrækkeligt; dette Insect fremkommer nemlig især i tørre og varme Sommere.

6. Bonner.

Den hollandske hvide Krybbonne er den bedste til Drivning, da den bedre taaler Varmen, end de andre Sorter. Mistbedet tilberedes som til Meloner, men Jordarten maa være betydeligt lettere, da Planterne ellers ere tilbeielige til at raadne. Jordblandingen maa bestaae af 1 Deel Markjord, 3 Dele Bladjord og 1 Deel forraadnet Røgjedning. 6 Tommer Jord er tilskræfteligt til Bonner. Det tidligste man kan have Bonner er først eller midt i April; som Følge deraf kan Anlægget skee midt i Januar, og Plantningen foretages i Midten af Februar Maaned. Planterne maae iforveien være tiltrukne, f. Ex. i en Kasse; naar de vise Hjertebladet, plantes de skraae i Bedet, en Plante under hver Rude, altsaa 30 Planter i et Bindue. Vil man ikke, eller har man ikke Lejlighed til, først at tiltreække Planterne, kan man ogsaa lægge Bonnerne paa Stedet; men i saa Fald maae de, efter at have viist Hjertebladet, omplantes, hvilket hemmer den frødige Bært. Efterhaanden som Planterne vore til, boies de tilbage og bedækkes med Jord, hvori de da skyde Rødder. Naar Planterne have viist negle Blade, hvilket vil være omstændeligt omrent 14 Dage efter Indplantningen, afføreres de paa et Par Dine, for derved at twinges til Sidestud. Om Rødderne bederves af Varmen i Bedet, skader det slet ikke Benneplanterne; thi, da de stedse

beies ned og bedæffes med Jord, fremkomme bestandig nye Rødder oven i Jorden.

Denne Nedlægning gjentages 2 à 3 Gange, men ophører, saasnart Bonnerne have viist Blomsterknopper, hvilket omrent vil indtræffe midt i Marts. Begge Frøbladene, som ikke ere andet end de tilbageblevne Bonner, aftages ved den første Nedlægning, da de, ved at blive ved Planten, vilde forårsage Forraadnelse.

Luftgivningen og øvrige Pleie have Bonnerne tilfældes med Melonerne; foruden at de i Blomstrings-tiden maae gives megen Luft, maae de ogsaa flygges i Middagsstunden, naar stærkt Soelstkin indtræffer, da Blomsterne ellers let falde af.

6 à 7 Uger efter at de ere plantede, kan de første Bonner plukkes af, altsaa først eller midt i April Maaned.

Foruden disse nævnte Sorter Kjøffenurter, drives ogsaa paa Mistbænke: Radiser, Lactuf, Karfe og Portulak; men da man sjeldent anlægger noget eget Mistbed til disse, dyrkes de gjerne i Forening med de andre Sorter. Saaledes saaes Radiser, som alt omtalt, mellem Blomfaal og Gulerodder, ikke blot før efter dem at regulere Varmegraderne i Bedet, men ogsaa for selve Nyten. Skulde man imidlertid foretrække

at drive dem førfilt, tilberedes Bedet paa samme Maade som til Blomfaal og Gulerodder, men der behøves ikke meer end 6 à 8 Tommer dyb Jord. Har Bedet en passende Varme, vil Radiserne komme op den 5te eller 6te Dag. Hvis man har saaet i Slutningen af Januar, vil de, ved en god Behandling, være tjenlige til at spises i Begyndelsen af Marts Maaned, sjeldent tidligere.

De andre Sorter: Karfe, Lactuk og Portulak saaes forneden i Melon- og Agurkevinduerne; funmaa bemærkes, hvad Portulaken angaaer, at den bedøfes med stærkt sandblandet Jord, da den ellers overmaade let tilintetgjøres af Fugtighed, især hvis det er tidligt paa Året.

Ogsaa kan man have Korvel og Spinat paa Misibens. Disse to Sorter saaes til samme Tid som Radiser. Til Spinat maa Jorden blandes med Kogjedning, hvorved saaes en langt rigeligere Afgrøde.

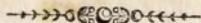

Fig. 4.

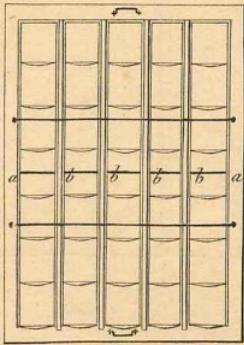

Fig. 3.

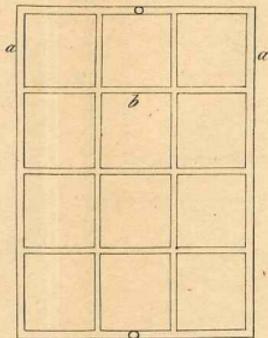

Fig. 1.

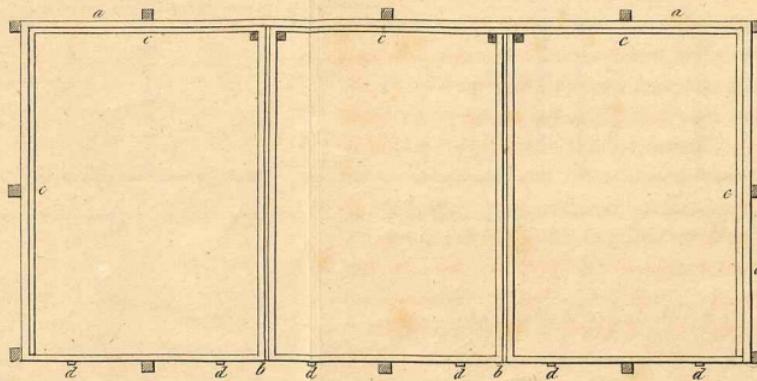

Fig. 2.

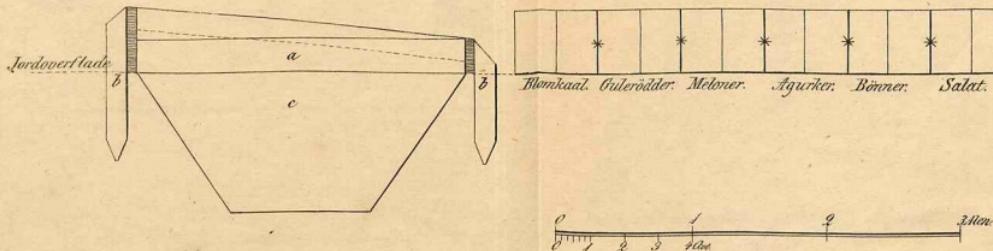

Fig. 5.

Fig. 1. Faststaende Mistbenk.

a, Indfatningen.

b, Posten.

c, Liste.

d, Stoppere.

Fig. 2. Endeprofilen.

a, Indfatningen.

b, Stolper.

c, Gruben.

Fig. 3. Papirvinduet.

a, Rammen $1\frac{1}{2}$ Tom: bred.

b, Sprossen $1\frac{1}{2}$ Tom: bred.

Fig. 4. Vinduet.

a, Rammen $2\frac{1}{2}$ Tom: bred.

b, Sprossen $\frac{1}{2}$ Tom: med Pals.

Fig. 5. Den faststaende Mistbenk i formindsket Maalestok, inndeelt i 2 de vinduer.

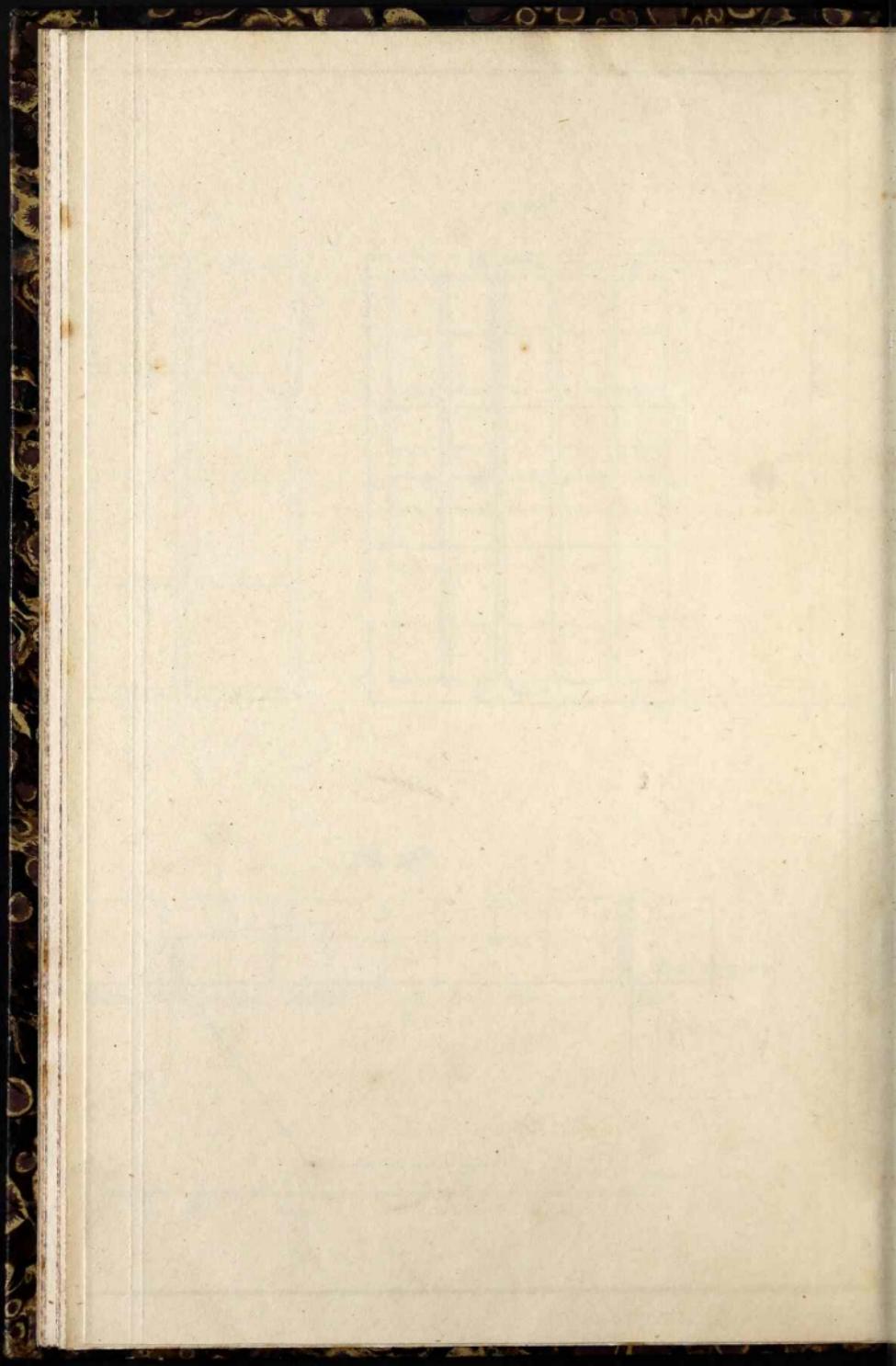

Fig. 8.

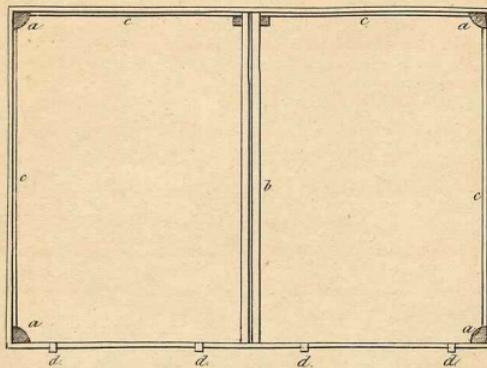

Fig. 9.

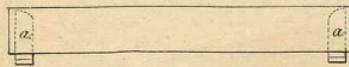

Fig. 7.

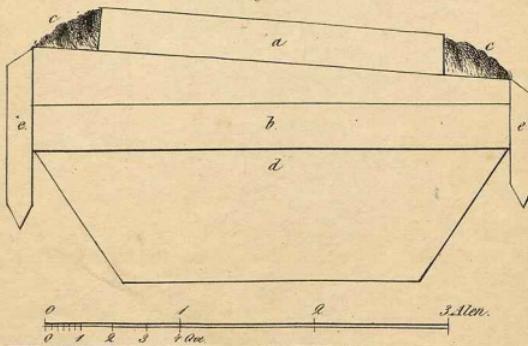

Fig. 6.

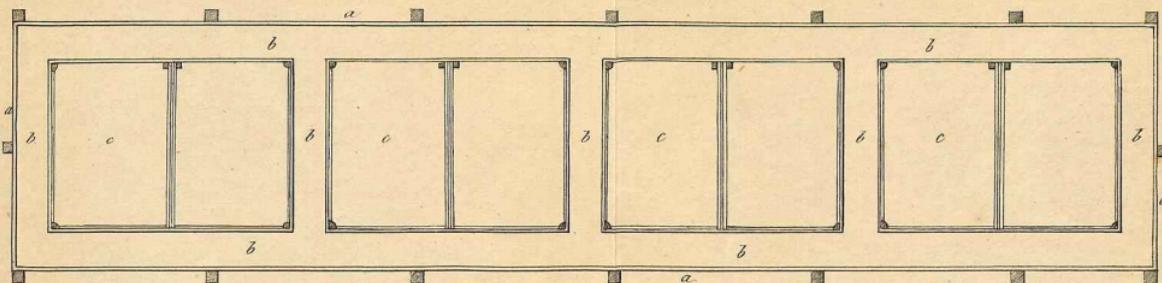

Fig. 10.

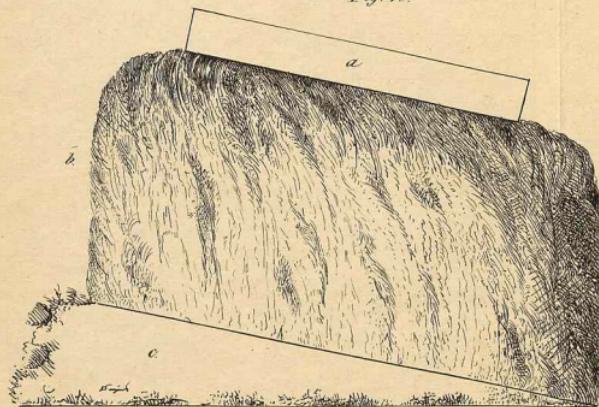

Fig. 6. Hollandsk Mistbank.

a, Indsatningen.
b, Omsatsen.
c, Karmene.

Fig. 7. Endeprofilen.

a, Karmen.
b, Indsatningen.
c, Omsatsen.
d, Gruben.
e, Stolperne.

Fig. 8. Karmen.

a, Hjørnestolperne.
b, Posten.
c, Listerne.
d, Stoppere.

Fig. 9. Karmen fra Siden.

a, Hjørnestolperne der høste
paa Mauerstene.

Fig. 10. Engelsk Mistbank.

a, Karmen.
b, Gjedungen.
c, Jordbunden.

